

Gemeente
Haarlem

Economische visie Haarlem

Dank

De Economische visie Haarlem en bijbehorende agenda 2020-2024 zijn tot stand gekomen via een integrale aanpak en intensief participatietraject met de stad. De participatie heeft tot doel om een gemeenschappelijke visie te creëren en draagvlak voor een gezamenlijke uitvoering. De visie bouwt verder op de Economische Agenda Samen Doen 2016.

Om een goed beeld te krijgen van de wensen voor de ontwikkeling van werkgelegenheid en ondernemerschap, is de gemeente in het najaar van 2019 in gesprek gegaan met ondernemers, koepelorganisaties, belangenverenigingen en kennis- en onderwijsinstellingen. Dit is gebeurd via een kwalitatieve en kwantitatieve aanpak. Er zijn interviews en rondetafelgesprekken gehouden en er is een online ondernemersenquête uitgezet.

We hebben veel inspirerende en goede ideeën opgehaald. Uit dit traject bleek grote betrokkenheid van ondernemers en andere partijen bij onze stad, en veel positieve energie om mee te denken en te doen. Dank daarvoor.

Inhoud

Aanleiding

De aanleiding voor de visie is het ruimtegebrek voor bedrijven, de mismatch op de arbeidsmarkt en de vereiste transities voor een duurzame economie.

De economische groei in de afgelopen jaren leverde Haarlem veel nieuwe bedrijven en werkgelegenheid op. Vanaf 2017 ligt de economische groei boven de 3% per jaar. Dat zorgt voor een banengroei van meer dan 2% per jaar¹. In 2018 zien we een robuuste groei met bijna 2.400 nieuwe banen (+3,5%) en 900 nieuwe bedrijven (+5.9%), dit is inclusief zzp'ers. Ondanks deze positieve ontwikkeling staat Haarlem voor een aantal grote uitdagingen.

- We willen voldoende werkgelegenheid in de stad. Ook als de stad gaat groeien. Om de huidige woon-werkbalans te behouden moeten er meer banen bij komen. Op dit moment zijn er door de schaarse ruimte te weinig mogelijkheden voor bedrijven om te groeien of zich te vestigen. Met de groei van de stad komt de ruimte verder onder druk te staan.
- We willen een gezonde arbeidsmarkt, maar personeelstekorten, mismatches op de arbeidsmarkt en onvoldoende aansluiting met

het onderwijs bemoeilijken dit. Ook sluiten het aanbod aan banen en het profiel van de beroepsbevolking onvoldoende op elkaar aan. Haarlemmers gaan steeds vaker buiten de stad werken waardoor de woon-werkpendel toeneemt.

- We willen een duurzame en circulaire economie. Dit vraagt om versnelling en innovatie op alle gebieden en in alle sectoren.

Dat vraagt om een visie en aanpak.

Visie

Doel: behouden, stimuleren en aantrekken werkgelegenheid

De Economische visie Haarlem geeft richting aan het economisch beleid op de lange termijn en is leidend voor de versterking van het ondernemings- en vestigingsklimaat. Het doel is het behouden, stimuleren en aantrekken van werkgelegenheid. De visie draagt bij aan een duurzame, inclusieve en vitale stad.

Duurzaam, want ecologisch verantwoord en gebaseerd op de circulaire economie. Inclusief, want toegankelijk en met gelijke kansen voor iedereen. Vitaal, want krachtig en levert een bijdrage aan welvaart en welzijn.

toe•pas•sen (paste toe, heeft toegepast) 1 aanwenden, gebruiken 2 in praktijk brengen
in•no•va•tie (de; v; meervoud: innovaties) 1 invoering van een nieuwheid
proef•tuin (de; m; meervoud: proef-tuinen) 1 gebied waar iets nieuws wordt uitgetoetst
Bron: Van Dale

Aanpak: samen met de stad

Samenwerken, verbinden en de krachten bundelen staat voorop in onze aanpak om de visie om te zetten in daadkracht. We willen kansen signaleren, innovatie aanjagen en initiatieven zo goed mogelijk faciliteren. We koesteren de bijdrage die bedrijven en organisaties leveren aan de werkgelegenheid, innovatiekracht en dynamiek in onze stad. Als overheid kunnen wij de economie niet regisseren maar wel zorgen voor de best mogelijke randvoorwaarden voor het behouden, stimuleren en aantrekken van bedrijven. Uitvoering van de visie en agenda is afhankelijk van de inzet van bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en andere partijen in de stad en regio. Het gaat hierbij om het nemen van initiatieven, het inzetten van budgetten en capaciteit, en het delen van risico's.

Visie: creatieve stad van toegepaste innovatie

Haarlem is dé creatieve stad van toegepaste innovatie. De proeftuin om innovatie te testen, op te schalen en te vermarkten. Bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden werken samen aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Samen vormen deze partijen een krachtig ecosysteem, versterken de economie en werkgelegenheid en dragen bij aan een duurzame, inclusieve en vitale stad.

Nieuwe manier van denken en doen

Technologische ontwikkelingen, digitalisering en de overgang naar een circulaire en duurzame economie veranderen onze maatschappij en economie in een rap tempo. Deze maatschappelijke uitdagingen zetten aan tot een nieuwe manier van denken en doen. Voor bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen is ruimte nodig om te kunnen experimenteren en innoveren. Om nieuwe of verbeterde producten en diensten te ontwikkelen en in te voeren. Dit vraagt om een flexibele overheid, die kan inspelen op de veranderende behoeften uit de stad.

Versnellen van transities

We zetten in op het versnellen van de circulaire transitie, energietransitie en digitale transitie. Dit doen we door het stimuleren en faciliteren van innovatie en het verbinden van partijen. Hierbij zien wij een fundamentele rol voor het ontwikkelen en toepassen van creativiteit en technologie. Door deze innovatie-aanjagers te versterken en te verbinden aan verschillende economische sectoren, kunnen deze sectoren geholpen worden de noodzakelijke transities te maken en weerbaarder te worden.

Creativiteit

Creativiteit is het vermogen om iets nieuws te zien, denken en doen. Een oplossing voor een probleem te vinden. Creativiteit is een belangrijke basis voor het ontwikkelen en toepassen van innovatie en ondernemerschap. Het verrijkt onderzoek, experiment en het toepassen van innovatieve oplossingen. In een toenemende technologisch gedreven maatschappij is het belangrijk om creatieve vermogens en talenten te blijven stimuleren en benutten.

Technologie

Technologische ontwikkelingen zoals digitalisering, automatisering en robotisering veranderen het werk in alle sectoren. Bepaalde beroepen verdwijnen, nieuwe functies ontstaan en banen veranderen. Het daagt ondernemers uit om te kijken naar nieuwe business modellen en bedrijfsvoering. En werknemers om zich aan te passen aan een veranderende behoefte in kennis en vaardigheden. Het verantwoord toepassen van nieuwe technologie kan een belangrijke rol spelen in het oplossen van maatschappelijke uitdagingen.

Focus op toegepaste innovatie

Haarlem heeft een goede positie voor creatieve, dienstverlenende en kennisintensieve bedrijven, waaronder ICT. De hoge mate van ondernemerschap, de menselijke maat van de stad, (beroeps)bevolkingssamenstelling, kapitaalcrachtige omgeving en de ligging in de Randstad maken Haarlem een interessante omgeving voor toegepaste innovatie. De plek om innovaties te testen, de vertaalslag te maken naar een bredere toepassing en business cases te ontwikkelen.

De sectoren ICT en creatieve industrie (incl. overige zakelijke dienstverlening) zijn goed voor 14.500 banen. Dit is 21,2% van het totaal aantal banen in Haarlem. Daarmee beschikt Haarlem over bovengemiddeld veel bedrijven in deze sectoren.

Groeibepalende factoren en actielijnen

Om de visie te realiseren zijn vijf groeibepalende factoren in beeld gebracht: ruimte, talent, innovatie, ondernemerschap en profileren. Deze zijn tot stand gekomen in samenspraak met ondernemers, koepelorganisaties, belangenverenigingen en kennis- en onderwijsinstellingen. Zij hebben aangegeven dat deze factoren cruciaal zijn voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat. Per groeibepalende factor is een ambitie en een strategie bepaald.

Economische Agenda 2020-2024

Op basis van de strategie zijn per factor actielijnen opgesteld met bijbehorende acties voor de periode 2020-2024. Ook hierin is de input van de deelnemers verwerkt. De acties zijn te vinden bij de uitwerking van de groeibepalende factoren en vormen samen met de reguliere werkzaamheden (zie pagina 54) de Economische agenda 2020-2024.

Groeibepalende factoren

Innovatie aanjagers

Visie

Creatieve stad van toegepaste innovatie.

Doel

Creëren werkgelegenheid voor een duurzame, inclusieve en vitale stad.

Aanpak

Samen maken we de stad. Regionaal wat kan. Lokaal wat moet.

Ruimte

Ambitie: Voldoende aantrekkelijke werkgebieden.
Strategie: Borgen ruimte voor werken.

Talent

Ambitie: Inclusieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt.
Strategie: Talent behouden, ontwikkelen en aantrekken.

Innovatie

Ambitie: Proeftuin voor toegepaste innovatie.
Strategie: Innovatie aanjagen.

Ondernemerschap

Ambitie: Optimaal ondernemersklimaat in een hoogwaardige stedelijke omgeving.
Strategie: Faciliteren, stimuleren en verbinden.

Profilering

Ambitie: Een zichtbaar en dynamisch economisch kerngebied in de MRA.
Strategie: Actief positie pakken op uitdaging in de regio.

Technologie

Creativiteit

Gezondheidszorg

Onderwijs

MKB/Zakelijke dienstverlening

Circulaire economie/
Maakindustrie

Bouw, industrie, handel, logistiek en dergelijke

Detailhandel en horeca

Toerisme en recreatie

Actielijnen

Ruimte

Strategie:

Borgen ruimte voor werken.

Actielijnen:

- Bestaande werkgebieden behouden en intensiveren.
- Inzetten op nieuwe multifunctionele woon-werkgebieden.
- Versterken economische structuur.
- Wonen en werken dicht bij elkaar, waar dat kan.

Talent

Strategie:

Talent behouden, ontwikkelen en aantrekken.

Actielijnen:

- Verbeteren aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs.
- Kwalitatieve match tussen beroepsbevolking en banen.
- Talent boeien en binden.
- Inspelen op internationalisering.

Innovatie

Strategie:

Innovatie aanjagen.

Actielijnen:

- Impact maken.
- Verbinden bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden.
- Versterken creatieve industrie.
- Versterken innovatieve clusters op circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid.

Ondernemerschap

Strategie:

Faciliteren, stimuleren en verbinden.

Actielijnen:

- Behouden en versterken aantrekkelijke stad.
- Benutten en versterken kansrijke sectoren.
- Stimuleren ondernemerschap en publiek-private samenwerking.
- Adequaar accountmanagement.
- Gerichte acquisitie.
- Optimaliseren ondernemersdienstverlening.

Profileren

Strategie:

Actief positie pakken op uitdagingen in de regio.

Actielijnen:

- Versterken samenwerking westkant MRA.
- Haarlem positioneren als creatieve stad van toegepaste innovatie.

Ruimte

woon-werkstad in balans

“

“Haarlem is een fijne stad om te werken. Momenteel zoeken we naar een nieuwe kantoorlocatie in een gebied waar het fijn is om te verblijven en waar je anderen makkelijk kunt ontmoeten. Dat bevordert de dynamiek om krachten te bundelen met andere bedrijven. Er liggen nog kansen voor de ontwikkeling van dit soort plekken in Haarlem.”

Paul Molenaar, mede eigenaar Reshift,
Haarlems mediabedrijf met circa 100 werknemers

“

“Het is uniek dat een monofunctioneel bedrijventerrein als Waarderpolder zo dicht bij een historische binnenstad ligt. Dat moeten we koesteren en intensiever benutten. Ook om de transitie naar een circulaire en duurzame economie te maken.”

Hans van Eeden, architect en partner MAAK Haarlem

Uitdaging: te weinig ruimte voor groeien en vestigen

Hoewel Haarlem van oudsher een woon-werkstad is, daalt het aantal banen ten opzichte van inwoners al jaren. Het doorbreken van deze trend vraagt om meer ruimte voor werken, zodat het aantal banen in verhouding kan meegroeien met het aantal nieuwe inwoners. Bestaande en potentieel nieuwe bedrijven geven aan dat er in Haarlem te weinig ruimte is om te groeien of zich te vestigen. En met het groeiende aantal inwoners komt ruimte om te werken verder onder druk te staan. In acht verschillende gebieden in Haarlem (ontwikkelzones) – waar nu circa 12.500 banen⁴ zijn – is het voornemen om 10.000 woningen te bouwen.

Zonder beschikbare ruimte is het niet mogelijk om bedrijven te huisvesten, waardoor de hoeveelheid banen die de stad biedt aan inwoners (woon-werkbalans) verder afneemt.

Inwoners van Haarlem worden afhankelijker van werkgelegenheid in de regio of daarbuiten. Dit heeft als gevolg dat de woon-werkpendel en daarmee het aantal verkeersbewegingen toeneemt. Ook bestaat de kans dat de economie steeds afhankelijker wordt van de verzorgende economie en toerisme, gericht op bewoners en bezoekers van de stad.

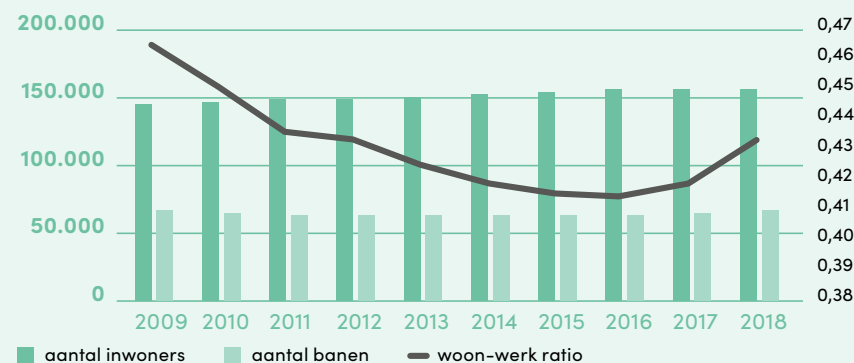

Woon-werkbalans verslechtert

In 2018 had Haarlem 68.739 banen en 159.717 inwoners. Oftewel een woon-werkratio van 0,43 baan per inwoner; voor iets meer dan vier op de tien inwoners was er werk in eigen stad. In 2009 lag het aantal banen op 68.533, gelijk aan het niveau van 2018. De woon-werkratio was in dat jaar 0,462 per inwoner. Het aantal inwoners is in de afgelopen tien jaar dus sterker gestegen dan het aantal banen. Vanaf 2016 gaat het economisch wel weer beter en is het aantal banen ook licht toegenomen. Echter, met de groei van het aantal inwoners en de beperkte beschikbare ruimte voor werken, is de verwachting dat de woon-werkratio blijft dalen als we niks doen.

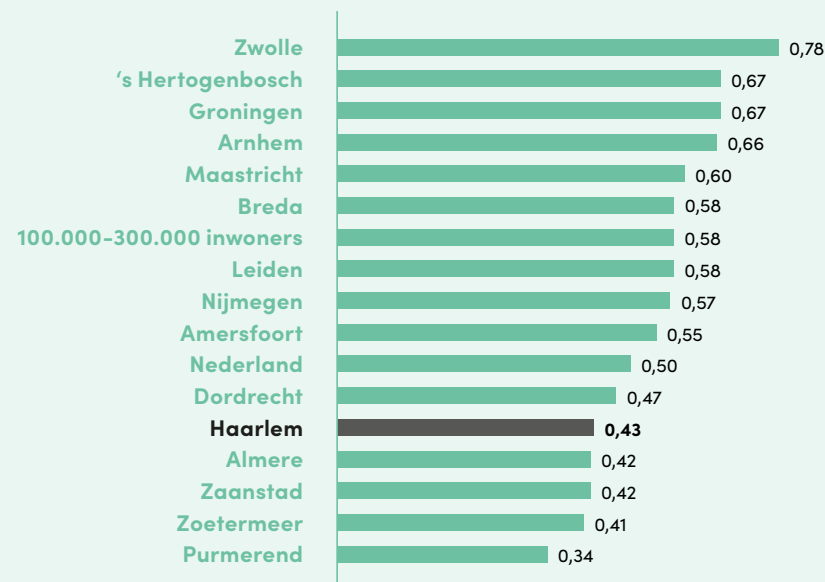
In 2019 hebben enkele Haarlemse bedrijven bij de gemeente aangegeven binnen een jaar te moeten verhuizen vanwege woningbouw ontwikkelingen, maar geen geschikte locatie te kunnen vinden. Zij vertegenwoordigen circa 550 banen met een ruimtevraag van zo'n 10.000 m².

Ontwikkeling woon-werkratio Haarlem 2009-2018

Bron: Economische monitor Haarlem, 2019

Aantal banen per inwonertal in 2018

In vergelijking met andere steden scoort Haarlem laag op het aantal banen per inwoners. Het gemiddelde van Nederland is een woon-werkratio van 0,5 baan per inwoner.

Bron: LISA/CBS, bewerking gemeente Haarlem (2019)

De leegstand van het winkelruimte in Haarlem is afgenomen, van 4,6% in 2018 naar 3,6% in 2019. Dit ligt onder het landelijk gemiddelde van 8,2%. In Centrum Schalkwijk is nog geen sprake van een evenwichtige winkelmarkt omdat het winkel-leegstandpercentage boven de 8% uitkomt. Met de uitvoering van de herontwikkelingsplannen in Centrum Schalkwijk kan dit wel bereikt worden⁹. In 2020 actualiseren we de Detailhandels-visie Haarlem.

Kantorenmarkt op slot

De kantorenleegstand in de MRA is op 1 januari 2019 procentueel gezien het laagst in de regio Haarlem (8,3%) samen met Amsterdam (8,8%). Op basis van een prognose voor 2021 wordt voor de regio Haarlem een kantorenleegstand verwacht van 0% wat ver onder de benodigde doorstroomleegstand van 8% ligt (frictieleegstand). Om de kantorenmarkt weer gezond te maken is nieuwbouw van kantoren nodig⁵.

In de periode 2012-2018 is er meer dan 116.000 m² (18%)⁶ van de kantorenvoorraad in Haarlem onttrokken door functiewijziging. En in de afgelopen twee jaar nam het gebruik van de kantorenvoorraad juist toe met bijna 13.000 m². Per 1 januari 2019 kent de regio Haarlem een totale kantorenvoorraad van 583.800 m², waarvan ongeveer 49.000 m² (8%) leeg staat. Van de huidige beschikbare kantoorruimte is 35% incourant en staat inmiddels al langer dan drie jaar leeg⁷. De rest is vaak voorbestemd voor transformatie en in werkelijkheid niet beschikbaar. Bijna 30% van de leegstand in 2018 werd datzelfde jaar getransformeerd naar woningen⁸.

Regio Haarlem heeft na Amstelland-Meerlanden, binnen de MRA, de grootste transformatieambitie naar wonen van de MRA (13,8% van de huidige kantoorvoorraad)⁹. Daartegenover staat (nog) onvoldoende 'hard' planaanbod als vervangingsopgave.

Weinig beschikbaarheid op bedrijventerreinen

Op het gebied van bedrijventerreinen kent de regio Haarlem het meest intensieve ruimtegebruik van de MRA. Haarlem biedt 81 banen per hectare ten opzichte van het gemiddelde van 42 banen per hectare in de MRA. De regio heeft de laagste kantorenleegstand op bedrijventerreinen (6,8%) en het laagste leegstandspercentage voor industrieel vastgoed (2,5%)¹⁰. Voor bedrijventerreinen kent de regio Haarlem met 0,5 de laagste aanbod-transactie factor. Op Waarderpolder Haarlem Business Park zijn vrijwel alle gemeentelijke kavels verkocht, waaronder de Noordkop. Begin 2020 is in de Waarderpolder nog circa 4 hectare uit te geven, waarvan voor 2,77 hectare onderhandelingen lopen.

Programma Groei van Haarlem: impact op werkgelegenheid

Haarlem heeft de ambitie om 10.000 woningen in acht ontwikkelzones te bouwen. Op basis van gemiddeld twee personen per woning is de verwachte bevolkingsgroei 20.000 inwoners. Met de groei van de stad dient de huidige woon-werkbalans van 0,43 baan per inwoner behouden te blijven (peildatum 2018: 68.739 banen, 159.717 inwoners). Bij 20.000 nieuwe inwoners gaat het om 8.600 nieuwe banen. Er vanuit gaande dat de bestaande werkgelegenheid behouden blijft. De omvang van de ruimtevraag is afhankelijk van het type werkgelegenheid. Een kantoorbaan met 18m2 ruimte per werknemer (MRA gemiddelde) is de meest efficiënte invulling. Bij 8.600 banen resulteert dit zodoende in een minimale ruimtevraag van circa 155.000 m2.

Het is complex om de precieze ruimtevraag te duiden aangezien deze afhankelijk is van verschillende factoren. Enerzijds ontstaat er binnen de ontwikkelzones additionele werkgelegenheid door een toename van het aantal voorzieningen. Anderzijds worden woningen ontwikkeld op locaties waar nu bedrijven zijn gevestigd, waardoor er behoefte ontstaat aan compensatie van deze bedrijfsruimte.

De ruimtevraag voor werken hoeft niet enkel in de ontwikkelzones te worden opgelost. Er liggen kansen om bestaande werkgebieden te intensiveren en nieuwe werklocaties te ontwikkelen rondom OV-knooppunten, gericht op intensieve bedrijvigheid en stapelbare werkvormen. Het stationsgebied in het centrum en ontwikkelzones Oostpoort bieden hiervoor goede mogelijkheden.

Om de woon-werkbalans in de stad te behouden, en de daarmee benodigde ruimtevraag te faciliteren, is een stadsbrede en adaptieve aanpak wenselijk.

Aantal banen per stadsdeel in Haarlem in 2018

Centrum	14.501	21,1%
Zuidwest	13.956	20,3%
Oost	17.984	26,2%
Noord	12.228	17,8%
Schalkwijk	10.070	14,6%
Totaal	68.739	100%

Bron: DIA, 2019

Overzicht ontwikkelzones Groei van Haarlem

Bron: Stedelijke strategie Groei van Haarlem

Ambitie: voldoende aantrekkelijke werkgebieden

We vinden het belangrijk dat er voldoende werk is voor onze inwoners. Werk draagt bij aan een inclusieve samenleving, economische weerbaarheid en innovatiekracht, als ook aan een stedelijke dynamiek en kwaliteit van leven. We willen daarom dat Haarlem ook in de toekomst een woon-werkstad blijft. Om de woon-werkbalans te duiden, rekenen we met 'baan per inwoner'. We werken met een bandbreedte van 0,43 (ondergrens) tot 0,5 (streefgetal) baan per inwoner. In de ideale situatie kunnen dus vijf op de tien Haarlemmers in de eigen stad werken. Bij een inwoner-aantal van 175.665¹² in 2030 (beleidsarm) betekent dat het aantal banen ligt tussen 75.535 (0,43) en 87.832 (0,5).

Om de werkgelegenheid in Haarlem te behouden en te laten groeien, zijn werklocaties nodig. Voldoende vierkante meters waar het aantrekkelijk is om te werken. Een duurzame en gezonde werkomgeving is voor bedrijven steeds relevanter¹³. We garanderen voldoende ruimte door bestaande werkgebieden te behouden en te intensiveren, en in te zetten op nieuwe multifunctionele woon-werkgebieden. Hiermee bedoelen we niet enkel de traditionele 'kantoren in de plint', maar interessante en levendige locaties. We willen dat bestaande en nieuwe werkgebieden kwalitatief aantrekkelijk zijn om te vestigen, te ondernemen en te verblijven. Deze kwantitatieve en kwalitatieve voorwaarden zijn leidend bij het borgen van ruimte voor werken.

Strategie: borgen ruimte voor werken

Actielijnen

Bestaande werkgebieden behouden en intensiveren

De bestaande werkgebieden in Haarlem behouden we zoveel mogelijk. We onderzoeken hoe we de ruimte slimmer kunnen benutten, bijvoorbeeld door te verdichten en te verhogen. Met die uitkomsten kunnen we in bestaande werkgebieden meer werkruimte toevoegen. Kwaliteit is leidend, zowel ruimtelijk als qua openbare ruimte, voorzieningen, groen en bereikbaarheid. Bestaande werkgebieden moeten aantrekkelijker worden voor bedrijven om zich te vestigen, en voor talent om er te werken en te verblijven. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van het voormalige Nieuwe Energie-terrein, Haarlemmer Stroom. Intensievere vormen van werken met een hoog aantal arbeidsplaatsen worden gestimuleerd. Als bestaande werklocaties worden getransformeerd zetten we in op vervanging van het aantal banen.

Inzetten op nieuwe multifunctionele woon-werkgebieden

In nieuwe multifunctionele woon-werkgebieden is voldoende ruimte voor werken meegenomen. Deze hoogwaardige stedelijke gebieden met kennisintensieve bedrijvigheid concentreren we vooral rondom OV-knooppunten, zoals NS-station Haarlem Spaarnwoude, NS-station Haarlem Centrum en HOV Buitenrust Schalkwijk. Dit sluit aan bij de behoefte van bedrijven en talent. Waar wenselijk stimuleren we bijzondere kennisclusters. In aanloop hier naartoe benutten we de eventuele leegstaande ruimte voor placemaking en pop-up initiatieven om ter plekke meer dynamiek te genereren.

Versterken economische structuur

We versterken de economische structuur door ruimte te bieden aan hub-vorming (economische hotspots), proeftuinen en broedplaatsen, gericht op toegepaste innovatie. We behouden rauwe randjes en stimuleren creatieve en innovatieve clusters waarin bedrijven samenwerken met kennis- en onderwijsinstellingen en overheden. Deze clusters kunnen zowel sector- als opgavegericht zijn, hoewel gelijkgestemdheid geen voorwaarde is. Ze dragen bij aan een dynamisch, aantrekkelijk en onderscheidend ondernemings- en vestigingsklimaat in de stad. Als het nodig is, zetten we hiervoor gemeentelijk vastgoed in. Locaties met modulair, goedkoop huurvastgoed en flexibele ruimtelijke plannen ('experimenteerruimte') zijn kansrijk om innovatie aan te trekken¹⁴.

Wonen en werken dicht bij elkaar, waar dat kan

Waar mogelijk brengen we wonen en werken dicht bij elkaar. Dit versterkt Haarlem als aantrekkelijke stad voor bewoners, bedrijven en bezoekers. Hierbij gaat het om een evenwichtige groei met behoud van de stedelijke kwaliteit en de juiste balans tussen wonen, werken, voorzieningen, groen en mobiliteit. We omarmen nieuwe vormen van woon-werkmilieus die toekomstbestendig zijn en goed bij onze stad passen. Hierbij zien we ook kansen voor informele werklocaties, werken-aan-huis en bedrijfsverzamelgebouwen.

Monofunctionele werkfuncties

Monofunctionele werkmilieus en gezoneerde locaties in Waarderpolder Haarlem Businesspark behouden we in beginsel voor werkfuncties die niet gecombineerd kunnen worden met wonen. Met name voor de regionale economie en de transitie naar een circulaire en duurzame economie zijn monofunctionele werkmilieus en gezoneerde locaties van groot belang¹⁵. Waarderpolder is het enige gebied in Haarlem dat ruimte biedt aan niet-mengbare functies en hoge milieu-categorieën. In Oostpoort mengen we wonen en werken.

Acties: 2020-2024

Naast de reguliere werkzaamheden geven we uitvoering aan de economische visie in de periode 2020-2024 met de volgende acties:

- Opstellen ruimtelijk economisch beleid, minimaal voorzien van een afwegingskader en kwaliteitscriteria voor verdichten, verhogen, stimuleren intensieve werkvormen en mate van functiemenging, met daarbij de randvoorwaarden voor vervanging van het aantal banen bij transformatie. De informatie maken we digitaal beschikbaar.
- Faciliteren place making en pop up initiatieven, inclusief tijdelijke invulling leegstaand vastgoed.
- Stimuleren en faciliteren creatieve en innovatieve clusters waarin bedrijven samenwerken met kennis- en onderwijsinstellingen en overheden, gericht op toegepaste innovatie.
- Borgen ruimte voor werken in onder andere Groei van Haarlem en Omgevingsvisie Haarlem.
- Inzetten op nieuwe, multifunctionele woon-werkgebieden met hoogwaardige kennisintensieve werklocaties bij OV-knooppunten. Prioriteit hebben de locaties Oostpoort bij NS-station Haarlem Spaarnwoude en het stationsgebied bij NS-station Haarlem Centrum. Daarnaast zetten we in op het toevoegen van werkgelegenheid rondom HOV Buitenrust Schalkwijk.

Onder voorbehoud van extra capaciteit en middelen:

- Onderzoek naar een kennis-intensieve werkzone met hoge banenintensiteit in het zuidelijk deel van Waarderpolder Haarlem Business Park, tussen Oostpoort en NS Treinmodernisering.

Talent

stad van (jong) talent

“

“Het is belangrijk dat Haarlem aantrekkelijk is voor jongeren en studenten. En dat zij hier als starter op de arbeidsmarkt kunnen blijven wonen en werken. Alleen door een goede balans op de arbeidsmarkt blijft de Haarlemse economie vitaal en de ‘quality of life’ hoog.”

Daniëlle Leentjes, teammanager Hogeschool Inholland

“

“Als je naar de arbeidsmarkt kijkt, zie je voor de toekomst een grote vraag op allerlei gebieden. Door een intensieve samenwerking met UWV, gemeente, onderwijsinstellingen en bedrijven in de stad zorgen we voor een betere aansluiting van talent op de arbeidsmarkt, door te investeren in scholing. En zo zorgen we voor een leven lang leren.”

Rob van Hooven, UWV Werkbedrijf Haarlem

Uitdaging: tekorten op de arbeidsmarkt

De aanwezigheid van talent speelt een steeds grotere rol bij de locatiekeuze van bedrijven. Om te kunnen blijven concurreren en groeien hebben bedrijven behoefte aan goed opgeleide werknemers op alle niveaus. De vraag naar arbeid verandert door flexibilisering, digitalisering, technologische innovatie en bijvoorbeeld de transitie naar een circulaire en duurzame economie. Hiervoor zijn andere vaardigheden nodig. De krapte op de arbeidsmarkt neemt bovendien toe door de vergrijzing en mismatches op de arbeidsmarkt, waarbij vraag en aanbod onvoldoende aansluiten. Werkgevers worstelen met het vinden van geschikt personeel, met als gevolg dat productiebelemmeringen ontstaan. Dit is niet alleen in Haarlem zo, maar ook landelijk.

Personeelstekorten in Haarlem zijn er in diverse sectoren. De grootste tekorten doen zich voor in de techniek en ICT. En ook in het onderwijs en de zorg nemen de openstaande vacatures toe. Per sector verschilt het gevraagde opleidingsniveau. Praktisch geschoold personeel wordt vooral gevraagd voor technische, administratieve en dienstverlenende functies of banen in de transport en logistiek. In sectoren zoals zorg en welzijn, onderwijs en ICT worden met name theoretisch geschoolde werknemers gezocht¹⁶.

In Haarlem zien we ook een groeiende mismatch tussen het banenaanbod en het profiel van de beroepsbevolking. Er zijn relatief veel praktisch geschoolde banen tegenover veel theoretisch geschoolde inwoners, en dit verschil neemt toe¹⁷. Enerzijds komt dit omdat de betaalbaarheid van de woningen afneemt waardoor groepen met een laag- en middeninkomen steeds moeilijker in de stad kunnen wonen. Anderzijds omdat er relatief weinig kennisintensief werk is. Ondernemers in Haarlem laten verder weten dat de aansluiting tussen het onderwijsaanbod en de behoeften vanuit het bedrijfsleven verbeterd kan worden. Vooral op het gebied van digitalisering en technologische ontwikkelingen. De hoge woningprijzen worden als een risico ervaren voor een toekomstbestendige economie.

Mismatch banenaanbod en beroepsbevolking wordt groter

De werkzame beroepsbevolking bestaat uit 88.000 mensen. Haarlem kent een hoge arbeidsparticipatie (72,1% in 2018) en lage werkloosheid (2,8% in 2019)¹⁸. De stad heeft in 2019 circa 68.000 banen, waarvan 22.500 banen voor theoretisch geschoolden en 45.500 voor praktisch geschoolden¹⁹.

Er zijn meer praktische banen dan dat bij de beroepsbevolking past. Het aantal theoretisch geschoolden binnen de beroepsbevolking in Haarlem is bovengemiddeld ten opzichte van de MRA. In Haarlem is 51% van de inwoners theoretisch geschoold, terwijl het gemiddelde in de MRA 34% bedraagt.

De verwachting is dat het aandeel theoretisch geschoolden groeit²⁰ met 9.000 en het aandeel praktisch geschoolden daalt met 3.000. Er is dus sprake van een groeiende mismatch tussen de beroepsbevolking en het banenaanbod²¹. Deze mismatch resulteert in een stijgend aantal woon-werkverplaatsingen. Op dit moment worden 34.000 banen (50%) in Haarlem ingevuld door werknemers die buiten de stad wonen. En reist 62,4% van de beroepsbevolking de stad uit om elders te werken. Voor steeds meer Haarlemmers wordt het moeilijker om passend werk te vinden in eigen stad²².

Uit de ontwikkeling van de woon-werkpendel in de periode 2009-2018 blijkt dat het aantal Haarlemmers dat in de provincie Utrecht werkt flink is gestegen. Ook nam tot 2016 de pendel naar Zuid-Holland toe. Het woon-werkverkeer naar Haarlemmermeer daalt sinds 2014. De pendel naar de overige regio's bleef vrij constant.

Waar de Haarlemmers werken¹ 2009-2018

	2009	2010	2012	2014	2016	2018
Haarlem	43,5	43,7	40,7	37,9	39,0	39,0
Overig Zuid-Kennemerland	4,4	3,1	5,0	4,9	4,9	5,0
IJmond	3,0	5,1	4,3	4,5	4,1	3,9
Regio Amsterdam	19,0	17,4	21,1	23,2	22,0	22,0
Haarlemmermeer	12,9	13,5	11,1	11,4	9,7	9,6
Overig Noord-Holland	3,2	3,6	3,3	3,9	4,8	4,4
Provincie Utrecht	1,3	2,2	2,3	2,1	2,8	4,3
Provincie Zuid-Holland	8,0	5,2	7,2	7,8	9,0	8,1
Overig Nederland	1,0	1,5	0,2	0,7	0,9	1,1
Naar Buitenland	0,3	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1
Geen vast werkadres en anders	3,0	4,5	4,7	3,5	2,5	2,5
Totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: Omnibus Haarlem

1 in % van werkende Haarlemmers

“Choose a job you love,
and you will never have
to work a day in your life.”

Confucius

Arbeidsmarkt wordt internationaler

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) is een internationaal concurrerende regio met een groeiend aantal multinationals, arbeidsmigranten, internationale kenniswerkers en Nederlandse bedrijven die internationaal georiënteerd zijn.

Ook in Haarlem neemt het aantal internationale of internationaal georiënteerde bedrijven toe.

Daarnaast blijkt uit gesprekken met ondernemers dat steeds meer bedrijven gespecialiseerde arbeidskrachten zoeken in het buitenland, omdat zij in Nederland geen kandidaten kunnen vinden.

In 2019 zijn 37 bedrijven aangesloten bij International Newcomers (IN) Amsterdam, waarmee gemeente Haarlem een samenwerking heeft. IN Amsterdam ondersteunt bedrijven en internationaal talent (EU en niet-EU) bij het snel en efficiënt regelen van primaire overheidsdiensten via een one-stop-shop procedure. In de afgelopen tien jaar is het aantal mensen met een migratie-achtergrond in Haarlem gestegen van 24,6% in 2009 naar 29,8% in 2019. Op dit moment bestaat die groep uit 13,7% westers en 16,1% niet-westers²³. De voorspelling is dat deze trend, net als in de MRA²⁴, verder doorzet. Internationale werknemers bevinden zich in alle categorieën, van praktisch geschoolde arbeidsmigranten tot kenniswerkers. Ook is een toename van het aantal internationale kinderen en studenten te zien en heeft Haarlem sinds 2015 ongeveer 1.200 statushouders opgenomen.

Haarlem bindt jong talent onvoldoende

17,5% van de Haarlemmers valt in de leeftijdscategorie 15-30 jaar. Dit zijn ongeveer 28.000 jongeren, studenten en starters op de arbeidsmarkt. Bedrijven willen deze groep graag aan zich binden vanwege tekorten en vergrijzing op de arbeidsmarkt, behoefte aan innovatieve ideeën en nieuwe technologische ontwikkelingen. Haarlem zet nog onvoldoende in om deze groep aan de stad te binden.

Onderwijsinstellingen ROC Nova College en Hogeschool Inholland vinden het belangrijk dat jongeren en studenten binding met Haarlem krijgen en houden. Studenten geven aan dat ze moeilijk aan een kamer kunnen komen en er onvoldoende faciliteiten zijn voor een aantrekkelijk studentenklimaat. Zij zien campusvorming als een kans. Nova Campus Haarlem sluit hier goed op aan. Ook vinden ze dat Haarlem meer zou moeten doen aan profilering en internationalisering. Niet alleen omdat het aantal internationale studenten snel groeit, ook omdat in een globaliserende wereld studenten vaker in een internationale werkomgeving terecht (willen) komen.

De komst van (academisch) onderwijs in de Koepel wordt toegejuicht door zowel bedrijven als kennis- en onderwijsinstellingen. Deze ontwikkeling zorgt voor een versterking van het klimaat voor jongeren en studenten in Haarlem, en daarmee ook het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Vernieuwde Woonvisie Haarlem

In 2020 wordt een vernieuwde woonvisie opgesteld. Daarin wordt onder andere aandacht besteed aan de krapte op de woningmarkt, welke invloed de gemeente daar nu al op uitoefent en welke maatregelen er voor verschillende doelgroepen getroffen kunnen worden. Voor een toekomstbestendige economie, een gezonde arbeidsmarkt en diversiteit in de stad is een toegankelijke woningmarkt voor lage- en midden-inkomens van groot belang. Op basis van de participatie voor de economische visie is aandacht gevraagd voor de doelgroepen studenten, jongeren, starters, internationals en professionals uit bijvoorbeeld zorg en onderwijs.

Brainstormsessie met studenten Hogeschool Inholland Haarlem

Ambitie: inclusieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt

We willen een inclusieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt, toegankelijk en met gelijke kansen voor iedereen. Elk talent is waardevol, ongeacht leeftijd, opleidingsniveau, achtergrond of eventuele arbeidsbeperking. We pakken de krapte op de arbeidsmarkt aan door in te zetten op een betere aansluiting tussen vraag en aanbod en in te spelen op veranderingen. We verbeteren de aansluiting tussen het onderwijs en de beroepspraktijk, en richten ons hierbij op wat bedrijven nodig hebben. We erkennen dat het belangrijk is dat mensen zich kunnen

blijven ontwikkelen en stimuleren bij- of omscholing. We trekken hierbij samen op met kennis- en onderwijsinstellingen waaronder ROC Nova College en Hogeschool Inholland, bedrijven en organisaties zoals het Uitvoerings-instituut Werknemersverzekeringen (UWV), het Regionaal Werkbedrijf (RWB) en het Werkgeversservicepunt Zuid-Kennemerland en IJmond (WSP). We versterken de regionale samenwerking, ook in de MRA, en investeren gezamenlijk in concrete acties op het gebied van het behouden, ontwikkelen en aantrekken van talent.

Strategie: talent behouden, ontwikkelen en aantrekken

Actielijnen

Verbeteren aansluiting arbeidsmarkt en onderwijs

We stimuleren een betere aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs door de samenwerking in de arbeidsmarkt regio Zuid-Kennemerland en IJmond te versterken door partijen met elkaar te verbinden. Via een gezamenlijke aanpak richten we ons op werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, verbinding tussen onderwijs en werk en de beweging van werk naar werk.

Kwalitatieve match tussen beroepsbevolking en banen

We willen een kwalitatieve match tussen onze beroepsbevolking en de aanwezige banen. Haarlem biedt nu veel praktisch geschoold werk. Om de mismatch tussen de beroepsbevolking en het banenprofiel niet verder te vergroten, zetten we bij het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid in op kennisintensieve banen.

Talent boeien en binden

We willen dat Haarlem een aantrekkelijke stad is voor talent. Om dit te realiseren streven we naar een evenwichtige woningvoorraad met voldoende betaalbare woningen voor de laag- en middeninkomens, en zorgen we voor een aantrekkelijk werk- en leefklimaat. We borgen dat een diversiteit aan talenten in de stad kan en wil blijven wonen. We versterken de binding van studenten en jong talent met de stad en het bedrijfsleven, en zorgen dat de beschikbare kennis en kunde in Haarlem blijft en wordt benut. We richten ons hierbij onder andere op innovatie, transitithema's, nieuwe technologieën en het stimuleren van ondernemerschap. We trekken hierbij samen op met onderwijsinstellingen ROC Nova College en Hogeschool Inholland.

Inspelen op internationalisering

We spelen in op internationalisering vanuit de idee dat arbeidsmigranten en internationale kenniswerkers een noodzakelijke bijdrage leveren om de krapte op de arbeidsmarkt terug te dringen. We kijken hierbij ook naar de circa 1.200 statushouders in Haarlem. Velen van hen zijn jong en willen graag aan het werk. Tevens zien we mogelijkheden voor de inzetbaarheid van partners van arbeidsmigranten en internationale kenniswerkers. We faciliteren de International School Haarlem en de internationalisering van het regulier onderwijs, omdat zij bijdragen aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en internationaal talent.

Acties: 2020-2024

Naast de reguliere werkzaamheden geven we uitvoering aan de economische visie in de periode 2020-2024 met de volgende acties:

- Actief betrekken van studenten bij het oplossen van (maatschappelijke) vraagstukken vanuit overheid of bedrijfsleven via o.a. CityLab Haarlem.

-
- We stimuleren stage- en werk-leertrajecten en (innovatief) onderwijs bij bedrijven op locatie, bijvoorbeeld via het Stagebureau Waarderpolder, Triple TreaT en het netwerk Waarderpolder Werkt.

-
- Opzetten tech-pilot in Schalkwijk i.s.m. TechConnect MRA.

-
- Opstellen internationaliseringsbeleid.

- Voortzetten en versterken samenwerking in de Arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond.

Onder voorbehoud van extra capaciteit en middelen:

- Via de publiek-private samenwerking House of Skills leveren we een bijdrage aan de transformatie naar een op vaardigheden (skills) gerichte arbeidsmarkt.

Innovatie

creatieve stad van toegepaste innovatie

“

“Haarlem biedt een unieke kans voor innovatie en samenwerken. In de Waarderpolder zitten veel interessante bedrijven. De kunst is om deze ‘parels’ samen te brengen in een inspirerende innovatieve hub. Want innovatie versnel je nu eenmaal door ruimte te creëren waar je in alle vrijheid samen kunt experimenteren met nieuwe technologie. Van elkaar leren door te doen.”

Annette Beerepoot, 3D Makers Zone / Bouwlab R&Do,
Smart Industry Fieldlab voor toegepaste nieuwe technologie

“

“Broedplaatsen en creatieve hubs brengen dynamiek en zorgen voor een aantrekkelijk ondernemersklimaat. Ze trekken creatief talent aan en zijn een kickstarter voor co-creatie, vernieuwing en innovatie. Door deze hotspots te verbinden aan andere sectoren in de stad, kan er meer synergie en creatieve bedrijvigheid ontstaan.”

Matya Grabbijn, Klein Haarlem

Uitdaging: transitie naar een nieuwe economie

De wereld, en daarmee ook Haarlem, is in transitie. Dat biedt kansen maar stelt ons ook voor uitdagingen. We zullen antwoorden moeten vinden op klimaatverandering en uitputting van natuurlijke hulpbronnen maar ook op een groeiende ongelijkheid en vergrijzing. Gemeente Haarlem werkt aan deze ambities met Haarlem Klimaatneutraal 2030, Haarlem Circulair en Aardgasvrij in 2040, een innovatiestrategie en een Transformatieprogramma sociaal domein 2018-2020. Om deze transitie te realiseren is het nodig om te versnellen, te experimenteren en te innoveren. Op alle gebieden en in alle sectoren. Het vraagt om andere prikkels, nieuwe regels en criteria. Hierbij staan flexibel en tijdig kunnen reageren en een nieuwe vorm van bestuur en samenwerking met de stad centraal²⁵.

Ook is er volop kennis en kunde nodig, van zowel theoretisch geschoold als technisch en uitvoerend personeel. Hier liggen kansen voor (nieuwe) werkgelegenheid, maar ook een uitdaging vanwege de krapte en mismatches op de arbeidsmarkt.

Ondernemers in Haarlem geven aan dat zij behoefte hebben aan meer informatievoorziening en kennisdeling over deze transitie. Ook is meer aanjaagbudget en ruimte voor experiment nodig. Dit vraagt om lef en durf van de gemeente en het geven van vertrouwen. Bij het aanjagen van innovaties moet worden ingecalculeerd dat deze niet altijd succesvol eindigen. Maar elke poging kan het vliegwiel zijn voor andere ontwikkelingen.

Ambitie: proeftuin voor toegepaste innovatie

Door breed gedragen maatschappelijke opgaven te koppelen aan het stimuleren en faciliteren van innovatie, kan niet alleen meer samenwerking en vernieuwing worden aangewakkerd, maar kan ook meer aandacht ontstaan voor kruisbestuiving. We zien hierbij een fundamentele rol weggelegd voor het ontwikkelen en toepassen van creativiteit en technologie, als aanjagers van innovatie. We hebben (nog) geen academische instelling²⁶ met bijbehorende onderzoeksomgeving, maar de stad heeft een uitstekend profiel om de toepasbaarheid van innovatie te testen, op te schalen en verder te vermarkten. We willen de kwaliteiten die we al wel in huis hebben, benutten om impact te maken voor het algemeen belang. Dit doen we door samen met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden aan de slag te gaan, kennis uit te wisselen en initiatieven de ruimte te geven.

De hoge mate van ondernemerschap, de menselijke maat van de stad, (beroeps)bevolkingssamenstelling, kapitaalkrachtige omgeving en de ligging in de Randstad maken Haarlem een interessante omgeving om innovatie verder te brengen, de toepasbaarheid te toetsen en business cases te ontwikkelen. Bedrijven kunnen kansen en perspectief creëren om te produceren en op te schalen kunnen ze leerervaringen opdoen die een voorsprong bieden in de markt. Haarlem wil de proeftuin zijn voor toegepaste innovatie, voor nieuwe of verbeterde producten en diensten, productie- en distributieprocessen. De plek waar getest wordt en de vertaalslag gemaakt kan worden naar een bredere toepassing en het vermarkten.

In Haarlem worden verschillende nieuwe initiatieven ontwikkeld die goed lijken aan te sluiten bij de visie:

- **C-District:** een innovatieve zone waar projecten worden ontwikkeld op het gebied van circulariteit, duurzaamheid en technologie. Gericht op het regionale bedrijfsleven om op een toegankelijke proeftuin te bieden voor toepasbare innovatie.
- **Spaarne labs:** een innovatieprogramma vanuit de grootste werkgever van Haarlem, Spaarne Gasthuis. Gericht op het verbeteren van de gezondheid van patiënten door co-creatie en zorginnovatie te stimuleren met verschillende partijen.
- **Oceans:** een economische hub waar een smeltkroes van duurzame ondernemingen samenkomt, ontwikkeld door Dopper. Gericht op het verbeteren en verduurzamen van de wereld door nieuwe ideeën en plannen.
- **CupolaXS:** een MKB innovatiehub in de Haarlemse koepel waar digitale transformatie en het toepassen van technologie in het MKB centraal staat.

Strategie: innovatie aanjagen

Actielijnen

Impact maken

We geven voorrang aan innovaties die focussen op sociale en maatschappelijke uitdagingen. Innovaties die bijvoorbeeld gericht zijn op het behoud of verhogen van de kwaliteit van leven, betere volksgezondheid of op het gebied van milieu. Die hierdoor waarde creëren en impact maken. Natuurlijk moet een bedrijf financieel duurzaam zijn, er moet geld worden verdiend, maar winstmaximalisatie is niet de enige factor bij het meten van resultaat.

Verbinden bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden

De samenwerking tussen bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden is cruciaal om innovatie op gang te brengen en aan te trekken. We zetten actief in op het verbinden van lokale en regionale partijen, we stimuleren interactie en gezamenlijke draagkracht. Hiervoor versterken we onze samenwerking met de regio's Zuid-Kennemerland, IJmond, Haarlemmermeer en de MRA (o.a. Amsterdam Economic Board).

Versterken creatieve industrie

Haarlem heeft bovengemiddeld veel bedrijven in de creatieve industrie, waaronder in kunst en cultuur, creatieve zakelijke dienstverlening, ICT en grafimedia. De creatieve industrie omvat 6.466 banen (10%). De stad heeft een goede uitgangspositie voor versterking van de sector²⁸. We willen het creatief kapitaal in de stad meer benutten. We zien kansen om de creatieve industrie te versterken door deze meer te verbinden aan de innovatieve clusters op het gebied van circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid. Daarnaast is het ontwikkelen van creatieve concepten voor producten en diensten essentieel om toegepaste innovatie op te kunnen schalen en te vermarkten.

De creatieve industrie is één van de snelst groeiende sectoren van de Nederlandse economie en belangrijk onderdeel in de MRA. De sector bestaat uit bedrijven en creatieve professionals in de creatieve zakelijke dienstverlening (reclame, digital designers, mode, vormgeving, productontwerpers, architecten), media en entertainment (o.a. game-ontwikkelaars, uitgeverijen, radio, tv, dj/muziek) en kunsten en cultureel erfgoed (o.a. podiumkunsten, musea, galeries). De sector biedt in de MRA een toegevoegde waarde aan de economie van 4,3 miljard euro (5%), 90.000 banen (7%) en 40.000 bedrijven (17%)²⁷. Daarnaast levert de creatieve industrie een belangrijke bijdrage aan de innovatie in andere delen van de economie. De sector levert niet alleen zelf producten en diensten, maar ontwikkelt ook domein overstijgende, creatieve concepten voor de productie van andere goederen en diensten. Dit directe effect van de creatieve industrie op het creëren van toegevoegde waarde wordt 'creatief kapitaal' genoemd²⁹.

Haarlem kent een groot aantal creatieve en technologische hubs die van groot belang zijn voor de dynamiek en samenwerking in de stad. Voorbeelden zijn Klein Haarlem, De BakkeRij, Het Stoflab, Haarlem Tech, Smart City Haarlem, BouwLab R&Do, Maak en 3DMakerszone met een fieldlab status.

Versterken innovatieve clusters op circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid

Op basis van kwantitatief en kwalitatief onderzoek³⁰, de vastgestelde ambities van gemeente Haarlem, regio Zuid-Kennemerland en de MRA, en kijkend naar de sterke sectoren en ontwikkelingen in de stad, kiezen we voor de versterking van innovatieve clusters op het gebied van circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid. De creatieve industrie speelt een belangrijke rol bij het aanjagen van innovatie, het ontwikkelen van creatieve concepten en het vermarkten ervan. Door focus op en verbinding tussen deze clusters versterken we de innovatieve kracht van de stad.

Circulaire en duurzame economie

We willen dat Haarlem in 2040 een circulaire stad is, waarin we slimmer en efficiënter omgaan met eindige en schaarse grondstoffen, energie en afval. De transitie naar een circulaire economie is een ingrijpend proces. Circulariteit draait niet alleen om nieuwe technologie, grondstoffen en productieprocessen maar vraagt ook om gedragsverandering. Een nieuwe manier van denken en doen. Het is een systeemtransitie van de samenleving die de economie raakt en die niet stopt bij de stadsgrenzen. Door om te schakelen van een lineair opgebouwd systeem naar een kringlooeconomie veranderen businessmodellen en verkoopstrategieën. De kringlooeconomie stimuleert de verschuiving van dingen naar diensten, waardoor de toegang tot producten belangrijker is dan het bezit ervan. Bedrijven vormen één van de belangrijkste schakels in dit transitieproces. Met het programma Haarlem Circulair 2040 willen we versnelling tot stand brengen. We hebben hierbij gekozen voor vier ketens waarmee we lokaal de meeste impact maken.

Dit zijn:

1. Voedsel
2. Bouw en GWW
(Grond- Weg- en Waterbouw)
3. Consumptiegoederen
4. Bedrijven | Maakindustrie

Energietransitie en klimaatbestendigheid

De energietransitie gaat voor grote veranderingen zorgen. Het Klimaatakkoord van Parijs en de Klimaatzaak Urgenda, die de overheid verplicht om in 2020 25% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990, vragen om versnelling van de transitie. Haarlem heeft de ambitie om klimaatneutraal te zijn in 2030 en aardgasvrij in 2040. Beide opgaven bieden economisch kansen ook uitdagingen vanuit arbeidsmarktperspectief. Waar mogelijk worden initiatieven en vraagstukken over energietransitie en klimaatbestendigheid verbonden aan andere innovatieve clusters.

Technologie

De maatschappij digitaliseert in een enorm tempo en ontwikkelt zich naar een informatiemaatschappij³¹. Deze verandering wordt gedreven door technologische ontwikkelingen, zoals robotisering, nanotechnologie, artificial intelligence, biotechnologie, 3D printen, virtual en augmented reality, Internet of Things of blockchaintechnologie. Dit alles vraagt om connectiviteit, betere digitale verbindingen, netwerken, platforms en data. Haarlem is verbonden met de Amsterdam Internet Exchange (AMS-IX) dat het belangrijkste internetknooppunt is van Nederland. Technologische innovatie biedt kansen voor Haarlem. De digitale economie, creatieve sector en maakindustrie zijn sterk vertegenwoordigd en bewegen steeds meer naar elkaar toe. Door de kwaliteiten van deze sectoren meer te verbinden en te benutten, en op een verantwoorde manier technologie toe te passen, kunnen zij een waardevolle bijdrage leveren aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke opgaven.

Haarlem stelt in de 'Visie Innovatie (strategie) & ICT, initiëren, omarmen en faciliteren, met behoud van waarden' vast waarop relevante innovaties gebaseerd moeten zijn. Zo moeten ze bijvoorbeeld aansluiten bij de doelen uit het Coalitieakkoord Duurzaam Doen en een bijdrage leveren aan de Sustainable Development Goals³² van de Verenigde Naties (en de daarop gebaseerde New Urban Agenda). Daarnaast wordt aan de volgende kernwaarden vastgehouden:

- informatiegeelijkheid voor alle stakeholders in de stad,
- keuzevrijheid om al dan niet aan te haken op innovaties,
- samen doen om voor draagkracht en realisatiekracht te zorgen
- bescherming van de fundamentele burgerrechten zoals privacy.

Een waardenkader waarborgt deze kernwaarden, die de stabiele factor en randvoorwaarden vormen om de ontwikkelingen op de gewenste manier te kunnen omarmen en eventueel te faciliteren.

Gezondheid

Eén van de doelstellingen is om mensen zo lang mogelijk zelfstandig in de maatschappij te laten participeren. Technologische innovaties gaan een grote bijdrage leveren aan de omslag van zorgconsument naar gezondheidsproducent, met meer regie over het eigen welzijn. Hierbij staan preventie van ziekte en de positieve gezondheidsbenadering door slimme toepassingen van data-analyses en eHealth centraal³³. De gezondheidszorg in Haarlem is een economisch sterke sector met bijna 12.000 banen (20% van het totaal)³⁴. De sector is sterk in beweging en de zorgvraag zal naar verwachting toenemen. Mede daarom zien wij kansen om innovatie aan te jagen, gezamenlijk op te trekken en een leidende positie te pakken op toegepaste innovatie in de gezondheidssector. Hierbij trekken we samen op met de MRA, die internationaal voorloper wil zijn met innovaties ten behoeve van een gezond leven en vitaal ouder worden³⁵.

Het kabinet wil maatschappelijke transitieopgaven versnellen en heeft Invest-NL opgericht. Invest-NL is een investeringsregeling die de noodzakelijke transitie economisch ondersteunt. Zo nodig wordt risicodragend geïnvesteerd in grote bedrijfsmatige projecten. De Metropoolregio Amsterdam en de regio Noord-Holland Noord hebben de ambitie om hierbij aan te sluiten. Zij onderzoeken de mogelijkheden voor de oprichting van Invest-MRA. Hiermee willen zij bijdragen aan de grote opgaven waar de regio voor staat zoals circulaire economie, verduurzaming en de energietransitie.

Acties: 2020-2024

Naast de reguliere werkzaamheden geven we uitvoering aan de economische visie in de periode 2020-2024 met de volgende acties:

- Verkennen deelname Invest-MRA.
- Verbeteren informatievoorziening richting ondernemers en het aanjagen van duurzaamheids-initiatieven via Haarlem doet Duurzaam.
- Verbinden van partijen in de stad en regio om innovatie te stimuleren.
- Opstellen Actieprogramma Impact Ondernemen 2020-2024.

Onder voorbehoud van extra capaciteit en middelen:

- Aanjagen, versterken en versnellen van innovatie gericht op maatschappelijke opgaven door (pilot) projecten in samenwerking met bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen.
- Samen met betrokken partijen (door)ontwikkelen van economische clusters voor toegepaste innovatie op het gebied van circulaire en duurzame economie (zoals C-District met fieldlab status), technologie en gezondheid (zoals Spaarne Lab).
- Versterken creatieve industrie door de sector meer te verbinden aan maatschappelijke opgaven en economische clusters voor toegepaste innovatie.
- Aansluiting en samenwerking zoeken op de thema's van Amsterdam Economic Board.

Fotograaf: Mark van den Brink

Ondernemerschap

inspirerende ondernemersstad

“

“Ondernemers zijn starters van vernieuwing. Ze hebben een idee of een droom. Zorg dat die in Haarlem waargemaakt kan worden.”

Bruno Giebels, voorzitter Industriekring Haarlem (IKH),
ondernemersvereniging van Waarderpolder
Haarlem Business Park

“

“Cultuur, gastronomie en winkelstad zitten in het DNA van Haarlem. Om hierin onderscheidend en relevant te blijven moeten we continu innoveren. Er bestaat geen succesvol businessmodel waar innovatie niet wordt toegepast.”

Pals Brust, voorzitter bedrijfsinvesteringszone (BIZ)
binnenstad Haarlem

Nieuw Mobiliteitsbeleid Haarlem

In 2020 wordt nieuw mobiliteitsbeleid opgesteld. Voor een toekomstbestendige economie en een gezonde arbeidsmarkt is een goede bereikbaarheid van Haarlem van groot belang. Op basis van de participatie voor de economische visie is aandacht gevraagd voor de bereikbaarheid van de binnenstad en overige werkgebieden. Ondernemers geven aan dat deze snel en makkelijk toegankelijk moeten zijn voor klanten, leveranciers en werknemers. Ook blijken OV-knooppunten essentieel voor aantrekkelijke werklocaties en economische clusters.

Uitdaging: behouden en aantrekken van bedrijven

Haarlem heeft een sterk verzorgende economie, 90% van het totaal aantal banen³⁶ behoort hiertoe. Het gaat om banen in de bouw, detailhandel, horeca, onderwijs, cultuur, recreatie en zorg. De overige banen (10%) vallen onder de stuwende economie. Door een gebrek aan focus op stuwende bedrijvigheid loopt Haarlem werkgelegenheid mis. Bij stedelijke ontwikkelingen is er veel aandacht voor de verzorgende economie, echter onvoldoende voor bedrijven die niet afhankelijk zijn van een lokale of regionale afzetmarkt. Terwijl zij economisch gezien de meeste waarde toevoegen³⁷. Er mist accountmanagement om bestaande bedrijven, en daarmee werkgelegenheid in Haarlem te behouden.

Onderzoek³⁸ wijst uit dat de autonome groei van het aantal banen in de verzorgende economie door de groei van de stad onvoldoende is om de woon-werkbalans van 0,43 te behouden. Ondernemers maken zich bovendien zorgen over de bereikbaarheid van Haarlem, ook als de stad gaat groeien. Voor hen is het belangrijk dat hun bedrijf goed bereikbaar is voor leveranciers, klanten en personeel. Bereikbaarheid vormt één van de belangrijkste randvoorwaarden voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat, economische ontwikkelingen en het behouden en aantrekken van talent.

Ambitie: optimaal ondernemingsklimaat in een hoogwaardige stedelijke omgeving

We willen een inspirerende ondernemersstad zijn met een hoge kwaliteit van leven. We benutten onze kracht als regionaal centrum voor het westelijk deel van de MRA, versterken de verzorgende economie en trekken meer kennisintensieve (stuwende) bedrijven aan in de kansrijke sectoren.

Hiervoor hebben we een goede uitgangspositie, omdat Haarlem zich in een bestendige economische groeiregio bevindt. De economische groei in Haarlem en omgeving zet op langere termijn voort. De prognoses voor de gemeente zijn positief in zowel een laag als een hoog economisch groeiscenario³⁹.

We bouwen door aan Haarlem als aantrekkelijke stad voor bewoners, bedrijven en bezoekers. We zorgen voor goede randvoorwaarden zoals bereikbaarheid en digitale infrastructuur (glasvezel, 5G), adequaat accountmanagement, gerichte acquisitie en optimale dienstverlening vanuit de gemeente.

Strategie: faciliteren, stimuleren en verbinden

Actielijnen

Behouden en versterken aantrekkelijke stad

Het hoogwaardige voorzieningenniveau in combinatie met de historische binnenstad en de ligging in het groen, tussen Amsterdam en de kust, maakt Haarlem een aantrekkelijke stad. Het woon- en leefklimaat is hoog. De diverse kunst- en culturele instellingen, het gevarieerde aanbod aan winkels en horeca en de vele evenementen zetten Haarlem op de kaart, ook als toeristische stad. Haarlem is al jaren een populaire bestemming om te bezoeken. We behouden en versterken deze kwaliteit, ook als de stad gaat groeien. Om het aantal inwoners tot en met 2030 goed te faciliteren zijn 3.000 tot 5.000 extra banen nodig in de consument-verzorgende economie zoals detailhandel, horeca, onderwijs, zorg, cultuur, sport en recreatie⁴⁰.

Detailhandel en horeca

De detailhandel is een cruciaal onderdeel van de economie met 12% van het aantal banen. Met de toename van het aantal inwoners door de groei van de stad neemt het aantal klanten voor de detailhandel toe, waardoor ook het aantal winkelbanen groeit. Niet alleen in economisch opzicht, ook in maatschappelijk opzicht speelt de detailhandel een belangrijke rol. De aanwezigheid van winkels verhoogt de leefbaarheid in de woonwijken doordat het mogelijkheden voor ontmoeting creëert. De ambitie is om de winkelvoorzieningen voor de dagelijkse boodschappen in de woonwijken af te stemmen op de inwonergroei. Haarlem onderscheidt zich als stad door haar compactheid en diversiteit aan winkelsoorten, en is al jaren één van de beste winkelsteden van Nederland. We willen deze positie behouden en vergroten. Om in een veranderend

winkellandschap, met internet, onderscheidend te blijven, faciliteren we nieuwe winkel- en horecaconcepten en willen we de samenhang tussen winkels en horeca versterken. Hier liggen kansen voor verdere clustering, samenwerking en duurzame innovatie. Het detailhandelsbeleid wordt vastgelegd in de nieuwe Detailhandelsvisie Haarlem 2020.

Toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie zijn economisch belangrijk voor Haarlem. De stad is een populaire bestemming bij nationale en internationale bezoekers. En heeft bovendien een goede propositie voor de zakelijke bezoeker. De kernwaarden waarmee Haarlem Marketing de stad promoot zijn oorspronkelijkheid, kwaliteit en menselijke maat. Door de groei van het toerisme in de MRA zal het aantal bezoekers aan Haarlem blijven stijgen. We streven naar een goede balans

tussen de baten en de lasten van toerisme. Het toeristisch beleid wordt in 2020 vastgelegd in de Toeristische Koers Haarlem. Hierbij wordt ingezoomd op twee hoofdvragen: Hoe kan toerisme worden ingezet als kans om de binnenstad levendig te houden, bijvoorbeeld op doordeweekse dagen? En hoe kunnen we omgaan met de knelpunten van toenemend toerisme, waaronder drukte en overlast?

Benutten en versterken kansrijke sectoren

Haarlem heeft een goede positie voor met name dienstverlenende, kennisintensieve en creatieve bedrijven⁴¹. Ook heeft de stad, als regionaal centrum, een sterke positionering voor de verzorgende economie. Haarlem en omgeving beschikt over een gedegen fundament van (industriële) anchor tenants⁴² (grote, toonaangevende en innovatieve bedrijven), logistiek dienstverleners, startups en talent. Bovendien zijn ondernemers goed georganiseerd, heeft de regio diverse onderwijs- en kennisinstellingen en is de waarde van de bestaande werklocaties hoog⁴³. We benutten en versterken de sterke sectoren en stimuleren de transitie naar duurzaam ondernemerschap.

Consumentverzorgende sectoren

Door de groei van de stad en de sterke regionale verzorgingsfunctie van Haarlem zijn sectoren als detailhandel, horeca, onderwijs, zorg, cultuur, sport en recreatie kansrijk⁴⁴. Zij voorzien in een basisbehoefte waar in de toekomst vraag naar blijft om de kwaliteit van leven op peil te houden. Veel van deze functies bevinden zich in de wijken. We zetten in op een sterke wijkeconomie vanuit de gedachte dat deze bijdraagt aan de leefbaarheid, veiligheid, identiteit en sociale cohesie in de buurt. We zorgen voor kwaliteit en diversiteit in het winkel- en horeca aanbod en voorkomen leegstand.

Kennisintensieve bedrijven

Haarlem beschikt over relatief veel theoretisch geschoold talent wat de stad aantrekkelijk maakt voor zakelijke dienstverlening en advisering, ICT en kennisintensieve (afdelingen van) bedrijven. Bij het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid zetten we hierop in. Enerzijds om de mismatch tussen het huidige banenaanbod en het profiel van de beroepsbevolking te verkleinen, anderzijds om de woon-werkpendel beheersbaar te houden.

Creatieve industrie

Haarlem beschikt over bovengemiddeld veel bedrijven in de cultuur-, ICT- en grafimedia sector. Deze sectoren passen goed bij het profiel van de stad. Zij hebben vaak een voorkeur voor een ambachtelijk of creatief werkterrein, of een aantrekkelijke kantooromgeving. We stimuleren creativiteit en versterken de sector door te zorgen voor voldoende aantrekkelijke werklocaties en de creatieve industrie actief te verbinden aan andere sectoren en maatschappelijke opgaven.

Circulaire economie

De stad heeft een relatief sterke positie voor verschillende activiteiten die vallen onder de circulaire economie. Haarlem beschikt over gevestigde koplopers, anchor tenants en een toeleverantie- en afnemersmassa in de regio van voldoende omvang. We versterken de sector in lijn met het programma Haarlem Circulair.

Stimuleren ondernemerschap en publiek-private samenwerking

In Haarlem is veel ondernemerschap te vinden. Talloze grote bedrijven die nu in Waarderpolder Haarlem Business Park gevestigd zijn, zijn ooit klein begonnen in de binnenstad. Ook heeft Haarlem een startup community en een bovengemiddeld aantal zzp'ers. 16% van alle werkenden is zzp'er ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 12% en de verwachting is dat dit aandeel tot 2030 groeit tot ongeveer 20%.⁴⁵

We zetten in op het behouden van bestaande bedrijven, faciliteren hen in hun groei, stimuleren startups en trekken nieuwe bedrijvigheid aan. We werken nauw samen met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en belangenbehartigers om te zorgen voor een optimaal ondernemingsklimaat in een hoogwaardige stedelijke omgeving. Dit doen we onder andere via publiek-private samenwerkingsverbanden, zoals de Centrum Management Groep, Parkmanagement Waarderpolder en de Bedrijven Investeringszones (BIZ).

Adequaat accountmanagement

We zijn een betrouwbare en goede partner voor het bedrijfsleven. We willen weten wat er bij de grote en snelgroeiende bedrijven speelt, welke toekomstplannen zij hebben en welke behoeften er zijn op bijvoorbeeld het gebied van huisvesting. We faciliteren hen zo goed mogelijk bij hun ontwikkeling, vanuit de idee dat zij de meeste werkgelegenheid bieden. Daarnaast richten we ons actief op de sterke en kansrijke sectoren voor Haarlem en op innovatieve concepten. We verzorgen adequaat accountmanagement, optimale dienstverlening en goede informatievoorziening. We werken professioneel, zijn proactief en denken mee. De accountmanagers zijn voor bedrijven de ingang bij de gemeente. Ze zijn zichtbaar en vindbaar. Accountmanagement is één van de belangrijkste instrumenten om bestaande bedrijven te behouden, partijen en initiatieven te verbinden, de kracht van de stad te benutten en kansen voor nieuwe en innovatieve bedrijvigheid te verzilveren.

Gerichte acquisitie

We versterken de economische structuur door gerichte acquisitie. Bij het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid zetten we in op kennisintensieve (stuwende) bedrijven in de kansrijke sectoren. Dit kunnen ook dependances zijn van grotere bedrijven en organisaties.

Optimaliseren ondernemersdienstverlening

De ondernemersdienstverlening verbeteren we door een goed functionerend ondernemersloket, zowel fysiek als online. We leveren toegevoegde waarde, werken klantgericht en effectief. We verbeteren onze communicatie richting ondernemers en communiceren helder en transparant.

Acties: 2020-2024

Naast de reguliere werkzaamheden geven we uitvoering aan de economische visie in de periode 2020-2024 met de volgende acties:

- Opstellen en uitvoeren (vernieuwd) beleid op het gebied van toerisme, detailhandel, startups en reclamebeleid.
 - Actualiseren Convenant Waarderpolder Haarlem Business Park.
 - Versterken bestaande publiek-private samenwerkingsverbanden (o.a. CMG, BIZ-en, Park-management Waarderpolder) en verkennen mogelijkheden voor een BIZ vastgoedeigenaren binnenstad.
 - Optimaliseren (digitaal) ondernemersloket.
 - Stimuleren ondernemers-bijeenkomsten en organiseren bedrijfsbezoeken en burgemeesterbijeenkomst met grote werkgevers.
- Onder voorbehoud van extra capaciteit en middelen:
- Opzetten en uitvoeren actief accountmanagement bestaande bedrijven.
 - Voortzetten acquisitie, gericht op het aantrekken van kennisintensieve en stuwende bedrijvigheid.

Profileren

trotse werkstad

“

“Haarlem heeft prachtige bedrijven die heel mooie producten of diensten leveren, zowel nationaal als internationaal. Dit moeten we veel meer laten zien en met trots uitdragen.”

Falco Bloemendal, centrummanager
Centrum Management Groep (CMG)

“

“OV-knooppunten zijn dé sleutels tot aantrekkelijke werkgebieden. Haarlem zou vol moeten inzetten op de ontwikkeling hiervan. Deze plekken zijn zeer gewild als vestigingslocatie. Goede bereikbaarheid is belangrijk voor klanten en het aantrekken en behouden van talent. Bovendien kan Haarlem zichzelf hiermee meer positie geven in de MRA.”

Merijn Everaarts, oprichter Dopper en
initiatiefnemer duurzame broedplaats Oceans

Uitdaging: Haarlem op de kaart als werkstad

De Metropoolregio Amsterdam (MRA), waarvan Haarlem deel uitmaakt, wordt gezien als belangrijke motor van de Nederlandse economie en één van de Europese economische topregio's. In de MRA zijn 300.000 bedrijven gevestigd, die goed zijn voor 1,5 miljoen banen. De MRA kent al jaren een bovengemiddeld economische groei ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De kracht van de MRA is een combinatie tussen de hoge kwaliteit van leven met aantrekkelijke stedelijke voorzieningen en een hoogwaardige diensteneconomie.

De MRA kenmerkt zich door de sterke sectoren als creatieve industrie, tech, life sciences and health, financiële dienstverlening en hoogwaardige logistiek. De aanwezigheid van luchthaven Schiphol, de haven

van Amsterdam en de uitstekende digitale connectiviteit zijn belangrijke uitgangspunten voor economische ontwikkelingen. De MRA zet in op een veerkrachtige, inclusieve en schone economie⁴⁶.

Haarlem is centrumgemeente van de regio Zuid-Kennemerland, die gevormd wordt samen met de gemeenten Zandvoort, Heemstede en Bloemendaal. Voor de westkant van de MRA vormt Haarlem een belangrijk centrum voor de consument verzorgende economie. Het landschap met de lange kustlijn, uitgestrekte duinen en bossen en de rijkdom aan cultuurhistorie zorgen voor een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. De regio wil deze kwaliteit beschermen en benutten. Zuid-Kennemerland zet in op het versterken van het landschap, beter benutten

van ons economisch kapitaal, zorg dragen voor elkaar, inspelen op het veranderende klimaat, verbinden van onze opgaven met betere bereikbaarheid en ruimte maken in ons landschap⁴⁷.

Haarlem staat vooral bekend om het fijne woonklimaat, de diversiteit aan winkels en horeca, en het rijke culturele aanbod. Haarlem als werk- en ondernemersstad zit minder tussen de oren, terwijl de stad economisch gezien veel potentie heeft om verder te ontwikkelen en zichzelf meer op de kaart te zetten.

Ambitie: een zichtbaar en dynamisch economisch kerngebied in de MRA

We willen dat Haarlem een zichtbaar en dynamisch economisch kerngebied in de MRA is. We profileren en positioneren Haarlem als dé creatieve stad van toegepaste innovatie, met focus op de circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid.

We dragen actief bij om van de MRA een veerkrachtige, inclusieve en schone economie⁴⁸ te maken en helpen daarmee de internationale concurrentiepositie te versterken. Haarlemse successen maken we meer zichtbaar en dragen we met trots uit. Dit bevordert het behouden en aantrekken van nieuwe bedrijven en talent.

Visual toekomstbeeld Oostpoort

Strategie: actief positie pakken op uitdagingen in de regio

Actielijnen

Versterken samenwerking westkant MRA

We zetten in op meer economische samenwerking tussen de regio's Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer. Hierdoor versterken we de westkant van de MRA. We benutten kansen om gezamenlijk tot oplossingen te komen voor bovenlokale (maatschappelijke) opgaven.

Haarlem positioneren als creatieve stad van toegepaste innovatie

We positioneren de stad op het gebied van toegepaste innovatie met focus op de circulaire en duurzame economie, technologie en gezondheid. Dit koppelen we aan de hoge woon- en leefkwaliteit met aantrekkelijke stedelijke voorzieningen en de aanwezigheid van talent.

Acties: 2020-2024

Naast de reguliere werkzaamheden geven we uitvoering aan de economische visie in de periode 2020-2024 met de volgende acties:

- Opzetten digitaal ondernemersplatform Haarlem.
- Actief positie pakken in economische platformen zoals Regionaal Economisch Platform Zuid-Kennemerland, Platform Economie MRA, Plabeka en Amsterdam Economic Board.

Onder voorbehoud van extra capaciteit en middelen:

- Onderzoek naar gezamenlijke business marketing en aansluiting bij Amsterdam in Business met gemeenten Zuid-Kennemerland en IJmond.

Uitvoering: samen doen

Voor de uitvoering zetten we nadrukkelijk in op samenwerking met bedrijven, talent, kennis- en onderwijsinstellingen en andere overheden. De komende jaren versterken we ons ecosysteem, zoeken we meer verbindingen en werken we gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven. Lopende initiatieven die passen bij de visie bouwen we verder uit. We benutten de bestaande samenwerkingsverbanden en netwerken, en breiden die uit waar nodig. We versterken de samenwerking met de regio's Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer (westkant MRA), de Provincie Noord-Holland en de MRA als geheel. Afhankelijk van de maatschappelijke opgave kiezen we het gewenste schaalniveau. We doen regionaal wat kan, en lokaal wat moet.

De rol van de gemeente bij de uitvoering richt zich vooral op:

- innovatieve ontwikkelingen en initiatieven een impuls geven (o.a. launching customer)
- partijen verbinden en samenwerking bevorderen
- kansen signaleren en deze faciliteren
- zorgen voor een aantrekkelijk ondernemings- en vestigingsklimaat
- ondernemerschap behouden, stimuleren en aantrekken
- beleidskaders stellen en toepassen (o.a. via bestemmingsplan, ontwikkelovereenkomsten)

De gemeente kan de visie niet alleen realiseren. Uitvoering is afhankelijk van de inzet van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en andere partijen in de stad en regio. Het gaat hierbij om

het nemen van initiatieven, het inzetten van budgetten en capaciteit, en het delen van risico's.

We dagen ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen en andere partijen uit om samen met ons te werken aan een duurzame, inclusieve en vitale stad met een sterke lokale en regionale economie. We hebben prachtige creatieve en innovatieve bedrijven in Haarlem; er is veel kennis en kunde. Laten we de krachten nog meer bundelen.

Economische Agenda: 2020-2024

De snelheid waarmee veranderingen plaatsvinden betekent dat we enerzijds niet alles kunnen overzien, en anderzijds flexibel moeten blijven. Daarom maken we een economische agenda met acties voor telkens vier jaar. Zo zorgen we ervoor dat onze acties goed afgestemd blijven op trends en ontwikkelingen in de economie en de samenleving. De opgenomen 'Acties 2020-2024' bij de groeibepalende factoren vormen samen met de reguliere werkzaamheden de agenda voor de komende jaren.

Monitoren van resultaten

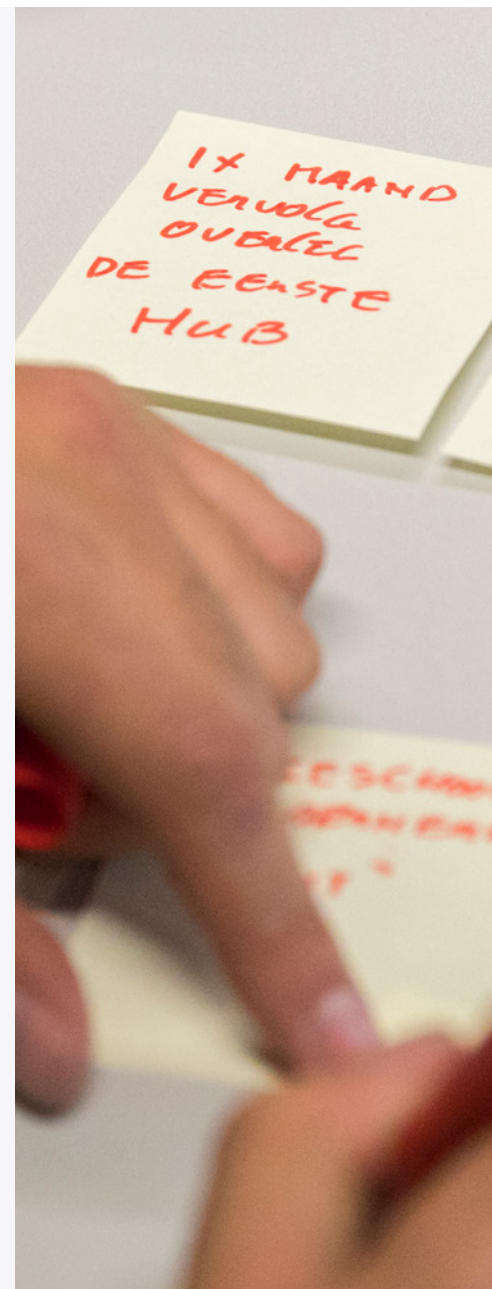
We vinden het belangrijk dat we onze resultaten bewaken. Om dit te kunnen doen werken we onze ambities, actielijnen en acties uit naar meetbare doelen. In 2020 voeren we een 0-meting uit. Op basis hiervan gaan we jaarlijks monitoren. We maken hierbij gebruik van zoveel mogelijk economische data en statistische gegevens die bekend zijn bij de gemeente en in de regio.

We meten de voortgang via de Economische monitor Haarlem en in samenhang met de indicatoren van de Programmabegroting en Groei van Haarlem.

De jaarlijkse monitor geeft inzicht in de economische prestaties van Haarlem. Op basis van de uitkomsten sturen we desgewenst onze acties bij. Ook nemen we periodiek de stand van zaken met partijen in de stad door, bijvoorbeeld in de vorm van rondetafelgesprekken of themabijeenkomsten. In 2025 wordt de Economische Agenda 2020-2024 geëvalueerd. Deze evaluatie kan aanleiding geven om nieuwe actielijnen te formuleren en geeft richting aan de inhoud van de Economische Agenda voor de periode 2025-2029.

De reguliere werkzaamheden zijn onder andere:

- Beleidsontwikkeling, -advisering en -uitvoering
- (bestuurlijke) Advisering over economische ontwikkelingen en initiatieven
- Uitvoering geven aan coalitieprogramma
- Deelname aan interne en externe werk- en projectgroepen
- Deelname in publiek-private samenwerkingsverbanden zoals Centrum Management Groep, Bedrijven Investerings Zones en Parkmanagement Waarderpolder
- Contact onderhouden met en verbinden van partijen in de stad en regio
- Regionale afstemming in diverse platformen, zoals Platform Economie MRA, Plabeka, Regionaal Economisch Overleg Zuid-Kennemerland, Arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond, G40-gemeenten en Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Bronnen	Voetnoten
Economische Monitor Haarlem 2019	1 3 5 8 11 18
Stec Groep, Werken aan een toekomstbestendige economie, 18 november 2019	2 3 12 13 14 17 28 30 36 37 38 39 40 41 44 45 15 In februari 2020 is het onderzoek naar de toekomst van Waarderpolder Haarlem Business Park afgerond. Daarin wordt een uitspraak gedaan in hoeverre en onder welke omstandigheden na 2028 het eventueel mengen van wonen en werken mogelijk is. 19 Op basis van kengetallen voor de verdeling van banen naar opleidingsniveau per sector (bron: CBS, 2019). Lokaal kunnen deze kengetallen afwijken van de werkelijkheid. 20 Bij die inschatting is rekening gehouden met twee onderliggende ontwikkelingen: Landelijk groeit het aantal hoger opgeleiden, terwijl het aantal lager opgeleiden afneemt. Scholieren en studenten 'stapelen' meer en 'een leven lang leren' wordt actief gestimuleerd. De huizenprijzen in Haarlem en omgeving zijn bovengemiddeld ten opzichte van zowel Nederland als de MRA en blijven naar verwachting stijgen. 21 Kanttekening: Er zijn naast opleidingsniveau (lager, middelbaar, hoger) geen gegevens beschikbaar over opleidingstype (alpha, bèta, gamma) of -richting. In de praktijk kan daarin ook een match of mismatch zitten. Een volledige match op lokaal niveau is vaak ook niet haalbaar en vanwege het schaalniveau niet werkbaar. Gemeenten zijn in de regel geen zelfvoorzienende geografische gebieden en maken onderdeel uit van het regionale, nationale en internationale geheel. Wel is het vanuit de mobiliteitsopgave zinvol om de mismatch tot een minimum te beperken. 34 LISA (2019); bewerking Stec Groep 42 Onder 'anchor tenants' verstaan we grote, toonaangevende en innovatieve bedrijven, die voor een belangrijke het profiel van hun omgeving bepalen en vanwege hun financiële slagkracht, aanwezige kennis en/of grote hoeveelheid goederen-/grondstoffenstromen cruciaal zijn voor gezamenlijke investeringen of samenwerkingsprogramma's. In Haarlem vallen onder industriële anchor tenants bijvoorbeeld bedrijven als TEVA, MSD en NS Treinmodernisering; een niet-industriële anchor tenant is het Spaarne Gasthuis. 43 Met name Business Park Waarderpolder beschikt over de gunstige combinatie van een hoge economische waarde voor de regio en de aanwezigheid van alle randvoorwaarden voor de 'economie van morgen', waar de circulaire economie onder valt (Stec Groep, 2018).

Bronnen	Voetnoten
Groeipotentie: Studie naar wonen, voorzieningen, werken en mobiliteit, 9 april, Groei van Haarlem	4
Monitor Plabeka 2018-2019	6 7 9 10
UWV Regio in Beeld Zuid-Kennemerland en IJmond, oktober 2019	16
Omnibus Haarlem, 2019	22
Gemeente Haarlem, afdeling DIA, 2019	23
Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, 2019	24 'Vanaf 2012 neemt het buitenlands migratiesaldo derhalve sterk toe en dragen buitenlandse migranten het meest bij aan de bevolkingsgroei in de MRA.'
Coalitieakkoord Duurzaam Doen 2018-2022	25
	26 Stichting Panopticon wil academisch onderwijs mogelijk maken in de voormalige gevangenis De Koepel
Clusterstrategie Creatieve Industrie 2014-2020, Amsterdam Economic Board	27
	29 https://www.kunsten92.nl/wp-content/uploads/2019/07/Artikel-in-ESB-door-de-Heide-Goetheer-Poliakov-4-juli-2019.pdf?utm_source=MailingLijst&utm_medium=email&utm_campaign=17-07-2019
Participatieverslag Economische visie Haarlem, 2019	30
Gemeente Haarlem, Visie Innovatie(strategie) & ICT; Initiëren, omarmen en faciliteren met behoud van waarden, 14 februari 2019	31
SDG Nederland & SDG United Nations	32
https://www.amsterdameconomiceboard.com/uitdaging/gezondheid#about	33 35
MRA, concept-MRA agenda 2.0, Agenda voor een toekomstbestendige en evenwichtige metropool, 25 oktober 2019	46 48
Concept Zuid-Kennemeragenda, 10 september 2019	47

Overige bronnen:

- Haarlem Klimaatneutraal 2030
- Haarlem Circulair 2040
- Haarlem Aardgasvrij 2040
- Klimaatakkoord Parijs
- Klimaatzaak Urgenda, 2018
- Provinciebeleid Economische Zaken/Rijksbeleid Economische Zaken

Fotografie:

Hans Guldemon

Jurriaan Hoefsm

Edo Landwehr

Parkmanagement Waarder

Haarlem Marketing

Gemeente Haarlem

Vormgeving:

Burolk

www.haarlem.nl/ondernemen